

REVISTE PEDAGOGICE TIPĂRITE ÎN JUDEȚUL ALBA (1925 - 1945) EXISTENTE ÎN BIBLIOTECA MUZEULUI NAȚIONAL AL UNIRII

Problema învățământului în Transilvania era, înainte de Unire, una mai mult decât spinoasă¹. După 1918 se pune chestiunea organizării unui nou sistem de învățământ care să corespundă într-o cât mai mare măsură condițiilor concrete istorice noi, în care să fie menținut ceea ce devenise un bun câștigat în învățământul transilvan, înlăturat ce nu era în concordanță cu necesitățile prezentului, totul de o așa manieră încât treptat să se ajungă la uniformizarea învățământului din Transilvania cu cel din vechea Românie. “Întregirea neamului reclamă, în prima linie, unificarea organizației învățământului într-un singur tip de școală unitară. Numai luminând și întărind conștiința națională, am spori puterile de viață și rezistență ale neamului la toate asalturile din afară și dinăuntru și vom asigura trăinicia stăpânirii noastre în noile granițe ale statului.”²

În Transilvania, ca și în alte provincii noi, se simțea nevoia unei transformări sociale și profesionale a românilor, căci doar o asemenea schimbare le putea conferi forța de a înlocui elitele și de a schimba fața orașelor. Școlile au devenit astfel obiectul unor susținute preocupări, iar dorința de a le orienta către producerea unei clase de mijloc românești a devenit una din lozincile avangardei naționale transilvănene. Românzarea școlilor și a celorlalte instituții din Ardeal era o sarcină dificilă, dată fiind autoritatea maghiară anterioară³. Rezultatele politicii școlare maghiare au fost de-a dreptul dezastruoase pentru viața culturală a naționalităților dominate, care trebuiau să aleagă între analfabetism și între deznaționalizarea la care erau expuse în școlile maghiare. În această grea dilemă, minoritățile au preferat, în mare parte, analfabetismul.

Creșterea numărului de cărți și reviste românești era privită ca un mijloc de prim ordin pentru restabilirea culturală, lipsa acestora fiind considerată o problemă deosebită a intelectualității românești din Ardeal care, trăind în mijlocul maghiarilor și în zone unde instituțiile neromânești erau puternice, fuseseră siliți să se îmbibe de cultura maghiară⁴.

În întreaga țară încep să apară reviste școlare, multe din ele având însă o viață efemeră, ce nu depășea un an sau doi, dat fiind climatul de instabilitate și tensiune. Revistele școlare ce apar în prima perioadă de după Unire în Ardeal nu se tipăresc în centrele mari, ci în provincie: - *Învățământul primar* – Făgăraș, *Școala practică* - Odorhei, *Arhiva Someșană* - Năsăud etc⁵.

¹ Albu, Nicolae, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800-1867*, București, 1971; Păclișanu, Zenovie, *Politica minoritară a guvernelor ungurești*, București, 1943; Triteanu, Lazăr, *Școala noastră - Zona culturală*, Sibiu, 1919, Lehrer, Milton, G., *Ardealul-pământ românesc*, București, 1944, Clopoșel Ion, *Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România*, Cluj, 1926, Livezeanu, Irina, *Cultură și naționalism în România Mare (1918-1930)*, București, 1998.

² Angelescu, Constantin, *Activitatea Ministerului Instrucțiunii 1922-1926*, București, 1926.p.4.

³ Păclișanu, Zenovie, *op.cit.*, p.73.

⁴ Livezeanu, Irina, *op. cit.*, p.184.

⁵ *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928*, vol.I, București, 1929.

Prima revistă pedagogică a județului Alba, după 1918, e considerată a fi *Amicul școalei*⁶. Apărută în data de 1 mai 1925, revista se înscrie pe linia aceluiași program de într-ajutorare a culturii, școlilor și învățământului românesc. Editarea acesteia la Aiud, oraș cu veche tradiție⁷, se datorează faptului că între anii 1919-1930 Aiudul a fost capitala județului, din 30 decembrie 1930, data reformei administrative, reședința mutându-se definitiv la Alba Iulia.

Cu o paginație redusă (rar depășind 6 - 7 pagini), de format mic, subintitulată "Revistă pedagogică, culturală, socială", ea apare săptămânal sub directa îngrijire a revizorului școlar Marian Sasu și a colaboratorilor permanenți ai acestuia: Ion Aldea, Ioan Raica, Vasile Zdrengea, colaboratori recrutați în mare parte din rândul învățătorilor din județul Alba.

Scopul acestei reviste e dezvăluit în primul număr⁸ în articolul „Cuvânt către onorații cetitori”, articol semnat de Marian Sasu. Revista "n-are pretenția de a fi o revistă prin excelență pedagogică. Misiunea aceasta superioară o lăsăm pe sama altor publicații. Tot ce dorim e să avem și noi o modestă tribună liberă pe care o poate urca tot cel ce are un gând curat de împărtășit și ... să fie o oglindă a nivelului intelectual și a preocupărilor care frământă generația actuală a învățătorilor din acest județ ...".

Preocuparea dominantă a revistei aiudene e învățământul și problemele lui, iar obiectivul principal nu e altul decât continua dezvoltare a școlii românești. Cel mai întins spațiu în paginile revistei îl ocupă articolele, știrile și notele privitoare la situația învățământului din județul Alba, organizarea și desfășurarea procesului de învățământ. De asemenea, în revistă sunt reproduse legile și regulamentele cu privire la organizarea școlii, învățământului și a inspecției școlare.

Articolele despre starea școlilor, a învățământului și învățătorilor se datorează în mare parte revizorului școlar Marian Sasu⁹. În urma acestor articole și a îndemnelor repetate ale redactorului (aproape în fiecare număr se fac apeluri), numeroși învățători, de altfel cei mai numeroși colaboratori, preoți și funcționari de stat publică articole referitoare la starea școlii și greutățile întâmpinate în muncă.

Scopul urmărit de revistă a fost acela de a sprijini pregătirea profesională a învățătorilor, de a contribui la formarea lor ca pedagogi. Un mare număr de articole se referă la personalitatea învățătorului, la calitățile morale și profesionale pe care acesta trebuie să le îndeplinească pentru a corespunde chemării sale. Rolul hotărâtor al învățătorului în formarea tinerilor și calitățile necesare acestuia sunt subliniate în

⁶ A mai existat în Transilvania o revistă pedagogică cu acest nume. Ea a apărut la Sibiu între anii 1860-1865 sub redacția lui Visarion Roman, vezi Popeangă, Vasile, *Presa pedagogică din Transilvania 1860-1918*, București, 1966, p.74.

⁷ Primele tipărituri aiudene au fost realizate în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, iar bazele apariției primului ziar al orașului *Köz Erdek (Interesul Public)*, au fost puse în 1882, acesta apărând fără întrerupere până în 1917, vezi: Dionisie, G., *Contribuția tipăriturilor aiudene din secolul XIX la dezvoltarea științei și culturii în Biblioteca și cercetarea*, VII/1983, p.26.

⁸ Acest număr s-a tipărit în 600 exemplare „ce s-au distribuit tuturor comitetelor școlilor de stat și minoritare precum și tuturor învățătorilor de stat din acest județ”.

⁹ Marian Sasu a fost primul revizor școlar român al județului Alba, el activând în această funcție între anii 1919-1930, din 1930 cerând să fie transferat la Cluj. Noul loc de apariție al revistei *Amicul Școalei* va fi de asemenea, Clujul., începând din același an. În calitate de publicist a condus timp de zece ani revista *Amicul Școalei* vezi: *Școala Albei*, nr. 1/1937, p.1.

numeroase articole¹⁰, însă cele mai multe dintre acestea se referă la pregătirea profesională a învățătorilor, urmărită atât teoretic, cât și în activitatea practică. Pentru a se veni și mai mult în ajutorul lor, sunt puse la dispoziție îndrumări metodice pentru predarea diferitelor obiecte de învățământ, precum și lecții practice¹¹.

De asemenea, în paginile revistei s-au dezbătut și probleme teoretice de metodică. În direcția îmbunătățirii pregătirii profesionale se organizau conferințe învățătoresți ca forme de perfecționare metodică. Ele erau discutate apoi în revistă, aducându-se lămuriri și detalii privind organizarea și desfășurarea lor.

Un loc la fel de important îl ocupă dezbaterile problemelor de educație. În articolul „În preajma unei civilizații” din nr. 10/1926 se insistă asupra exemplului personal al părinților în educația copiilor. Trecându-se la continuarea educării acestora în cea de-a doua etapă, prin școală, revista subliniază importanța legăturii dintre școală și familie. Există multe articole în care se dezbate problemele absenteismului și a amenzilor aplicate părinților ce nu-și trimit copiii la școală.

Pe lângă materialele ce tratează probleme de educație și învățământ (cele mai numeroase), revista a publicat și articole, informații menite să contribuie la îmbogățirea culturii generale a învățătorilor. Cunoștințele reduse ale acestora au impus și publicarea unor materiale ce cuprind probleme de psihologie.

În paginile revistei sunt evidențiate piedicile existente în calea progresului învățământului: absența unor manuale școlare corespunzătoare, nepăsarea și neglijența unor organizații locale însărcinate cu conducerea și îndrumarea școlilor, militându-se pentru progresul poporului, pentru cultură și educație.

Începând cu 1 ianuarie 1934, apărea la Alba Iulia o altă revistă pedagogică adresată învățământului primar: *Școala Albei*. Aceasta se considera o demnă continuatoare a ideilor progresiste promovate de revista aiudeană *Amicul școlii*. De altfel, unii din colaboratorii acesteia vor deveni colaboratori permanenți ai revistei *Școala Albei*.

Subintitulată ”Revistă pedagogică, culturală, socială”, aceasta apare lunar sub conducerea Comitetului Asociației Învățătorilor din județul Alba¹². Primul redactor al revistei a fost Vasile Zdrenghea. El s-a ocupat timp de un an, împreună cu Andrei Floașiu, de redactarea acesteia, după care problemele revistei vor fi preluate de către Ioan Raica.

Revista se dorea a fi un “reflex al lumii de gândire, simțire și fapte, însă toate isvorâte din realitatea vieții locale”¹³, “un ghid, care să ne conducă cu facilități prin vastul labirint al pedagogiei - precum și o tribună de afirmare care să apere cu tenacitate

¹⁰ Raica, Ioan, *Prestigiul nostru învățătoresc*, în *Amicul Școlii*, nr. 7/1926, p.4; Dobrașinski, E. *Învățătorul*, în *loc. cit.*, 8/1926, p. 5; Raica, Ioan, *Învățământul educativ în școala primară*, în *loc. cit.* nr. 7/1926, p.1; Bădilă, Gh. *Priviri în educațiune*, în *loc. cit.*, nr. 32/1926, p.2..

¹¹ Hința, H., *Lecție practică de istorie* în *loc. cit.*, nr. 21/1927, p.4; Raica, I., *Lecție practică de aritmetică*, în *loc. cit.* nr. 7/1925, p.3; *Ortografia și mijloacele ei de predare în școala primară*, în *loc. cit.* nr. 23-24/1929, p.4; Olteanu, Maria, *Turnu Babel* în *loc. cit.* nr.43/1927, p.3.

¹² Asociația Învățătorilor din județul Alba a luat ființă în 1919 în cadrul Asociației Învățătorilor din Transilvania și Banat. Din 1929 se va alătura Asociației generale a învățătorilor din România. vezi: Rațiu, Adrian, *Istoricul Asociației Învățătorilor din județul Alba în Școala Albei* nr. 8-9-10/1943, p.83.

¹³ Sava, D., *Gânduri și năzuinți ale revistei noastre în Școala Albei* nr. 2/1937, p. 1.

exigențele vitale ale școlii ...”¹⁴, subliniindu-se necesitatea colaborării permanente a tuturor învățătorilor din județul Alba. Aceștia sunt îndemnați să scrie despre învățământ, edificiu, elevi, frecvența acestora, să facă fotografii și descrieri ale școlilor, și să le trimită la redacție.

Apărută în condiții grafice superioare¹⁵ revistei *Amicul școlii*, având un număr de pagini variind între 20-22, „Școala Albei” are un conținut variat, tratând diverse probleme legate de educația elevilor și de continua perfecționare a învățătorilor. Apar însă și lucrări beletristice, doine și balade populare, chiuituri culese din cele mai diverse zone ale județului, recenzii asupra cărților de pedagogie sau de literatură, toate în scopul de a trezi dorința învățătorilor și, implicit a copiilor de a citi.

Deosebit de importantă e însă publicarea periodică în paginile revistei a unor date statistice cu privire la numărul elevilor, profesorilor și al localurilor de școală din județul Alba¹⁶.

Pe măsură ce timpul trece, condițiile în care apare revista sunt tot mai vitrege. Începând cu anul 1942 aceasta va avea o apariție trimestrială. Demn de reținut din această perioadă sunt cele două numere festive: 8-9-10/1942, închinat învățătorilor eroi din județul Alba căzuți pe câmpul de luptă, și 8-9-10/1943, dedicat sărbătoririi a zece ani de apariție neîntreruptă a revistei, a 25 de ani de învățământ românesc pe aceste meleaguri și a 25 de ani de la fuzionarea asociațiilor județene și regionale în Asociația Generală a Învățătorilor din România. În acest ultim număr se subliniază și alte activități ale Asociației Învățătorilor din județul Alba: crearea pe lângă revistă a unei biblioteci, prin publicarea unor lucrări de interes pentru învățători¹⁷ iar din anul 1939-1940 redactarea unei reviste pentru copii, *Revista noastră*¹⁸, din care au apărut doar două numere.

Principalul obiectiv urmărit de revistă era continua perfecționare a învățătorilor. În acest scop, sunt dezbătute numeroase probleme de metodică, fiind analizată predarea diverselor materii de învățământ. Problemele metodice tratate în paginile revistei se pot grupa în probleme privind metodică predării aritmeticii, istoriei, religiei și citirii.

În concepția revistei, principalii factori ai educației copiilor sunt familia și școala. Rolul familiei în educarea acestora e subliniat în permanență. Creșterea greșită în familie creează dificultăți școlii, în acțiunea ei educativă. Adeseori, învățătorul are de luptat cu

¹⁴ Coroiu, M., N., *În al patrulea an*, în *Școala Albei*, nr.1/1937, p.3.

¹⁵ Copertele revistei sunt cartonate, iar pe prima copertă e desenat un soare și doi copii citind. În stânga jos apar aproape la fiecare număr motto-uri sugestive. Hârtia și tiparul sunt de calitate, iar din 1938 apar și fotografii ce încearcă să surprindă diverse activități școlare sau sunt pur și simplu vederi specifice județului Alba.

¹⁶ De exemplu, conform revistei *Școala Albei* nr. 7/1939, 8/1939, 10/1939, în anul 1938 au fost înscriși la școlile din județul Alba 14.956 băieți și 13.394 fete iar numărul învățătorilor s-a ridicat la 319 titulari bărbați, 243 titulari femei și 32 suplinitori. În ceea ce privește numărul școlilor situația este următoarea: școli de copii mici ale statului: 10 urbane, 21 rurale, 4 confesionale; școli primare de stat urbane mixte: 7 de băieți, 1 de fete, 1 școli rurale mixte: 206, de fete: 1.

¹⁷ În această bibliotecă au apărut doar două broșuri: *Activitatea școlară și culturală a învățătorilor* de Nicolae Nistor și *Un concurs al elitelor școlare* de Ioan Raica.

¹⁸ Această revistă a apărut bilunar la Alba Iulia sub supravegherea și îngrijirea lui Ioan Raica, fiind scrisă aproape în întregime de elevii de școală primară pentru elevii de școală primară.

prejudecățile unor părinți sau cu interpretarea eronată a faptelor. Școala e chemată să lărgescă orizontul pedagogic al familiei și să le arate părinților direcția în care trebuie să orienteze educația copiilor.

Principala grijă a educatorilor trebuie să fie formarea caracterului moral al tineretului, iar formarea acestuia depinde și de educația religioasă făcută în familie și la școală. Numeroase articole scot în evidență rolul covârșitor avut în educarea religioasă a elevilor de către învățător și preot. Se insistă pe ideea conform căreia preotul să predea religia în școala primară, pentru că numai acesta ”poate cu adevărat să înrădăcineze deprinderile în copii”¹⁹. Pentru că una din problemele educației religioase e îndepărtarea copilului de biserică, se caută cauzele și remediul acestora, revista venind prompt în întâmpinarea doleanțelor învățătorilor și a preoților, publicând articole ce tratează modul de abordare a materialului religios, precum și lecții practice de predare a religiei²⁰.

Revista e o adevărată oglindă a activității învățătorilor, dar și a elevilor din județul Alba. Se salută cu entuziasm organizarea acestora în gruparea “Straja Țării” și se publică cu promptitudine orice nouă acțiune a acesteia²¹.

În numărul 1/1939 Olimpia Feneșan publică articolul ”Ce este străjeria, doctrina ei și legătura cu școala primară”, subliniind faptul că “Străjeria” își propune să ”formeze un zid în jurul țării, tronului și sfintei biserici”, având ca suport de viață morală „învățăturile bisericii noastre, care e un izvor de virtuți cetățenești”.

De asemenea, în numărul 6-7/1941, sub titlul “Un concurs al elitelor școlare”, apar într-o prezentare amplă rezultatele concursurilor de povestire, citire expresivă, desen, compunere și unele din lucrările premiate ale elevilor din județul Alba.

Începând cu 1940 vor fi publicate în paginile revistei cuvântări ale unor personalități ale vremii, articole ce reflectă situația politică în care se afla România. Din 1942, datorită condițiilor tot mai grele, revista va apărea doar trimestrial, înregistrând însă, cu aceeași fidelitate, evenimentele din viața școlii.

Date fiind condițiile istorice dificile, cele două reviste, *Amicul Școlii* (1 mai 1925 - 1 octombrie 1930) și *Școala Albei* (1 ianuarie 1934 - 3 iunie 1945) au avut de înfruntat mari greutăți în cea ce privește apariția. Din punct de vedere material erau prea puțin susținute, abonamentele fiind obligatorii pentru toți învățătorii. De altfel, învățătorii erau cei ce solicitau editarea unor organe de presă de specialitate care să-i pună la curent cu problemele fundamentale ale pedagogiei, presa pedagogică îndeplinind atât rolul de răspândire a ideilor pedagogice noi, cât și de valorificare a rezultatelor obținute de învățătorii români.

Școala Albei, ca de altfel și predecesoarea sa, *Amicul Școlii*, a avut o importantă valoare documentar-istorică, evoluția lor între anii 1925-1945 reflectând transformările prin care a trecut școala din județul Alba. Varietatea de date oferite de către acestea, date referitoare la școala românească din județul Alba, permit perceperea într-un grad mai

¹⁹ Comănescu, Ion, *Preotul și educația religioasă*, în *Școala Albei*, nr.1, 2, 3/1943, p. 40.

²⁰ Turcașiu, I. Emanoil, *Fenomenul religios la puberul rural*, în *Școala Albei* nr.7/1940, p.5; Anghel, Liviu, *Educația extrascolară a tineretului în Școala Albei* nr.3-4/1932, p.13; Raica, Ion, *Chemarea de astăzi a învățătorului în Școala Albei* nr.5-6/1939, p.3.

²¹ Primele semnale despre Străjerie apar în *Școala Albei*, nr.1/1938, p.6: Anghel, Liviu, *Străjeria și datinile strămoșești*, articol, din păcate, cenzurat.

înalt a progresului realizat de învățământ în această perioadă, ori a predicilor care au stat în calea dezvoltării lui.

CARMEN DIVRICEAN

**PEDAGOGICAL MAGAZINES PRINTED IN ALBA COUNTY(1925-1945)-
THAT CAN BE FOUND IN THE LIBRARY OF THE NATIONAL UNION MUSEUM**

(SUMMARY)

This study points out the preliminary existence in our library of 2 titles of pedagogical magazines, in numbers of 381 samples-the *Amicul Școalei* magazine, Aiud (1925-1930), in 269 samples and the *Școala Albei* magazine (1933-1945), in 112 samples.

There can be found general considerations concerning the didactical themes, which contribute to the enrichment of the information on the national history of education.

Illustrations list

Photo no. 1: "The School's Fellow", Aiud, 1925 (first page)

Photo no. 2: "Alba's School", Alba Iulia, 1935 (illustrated page-cover no.1)

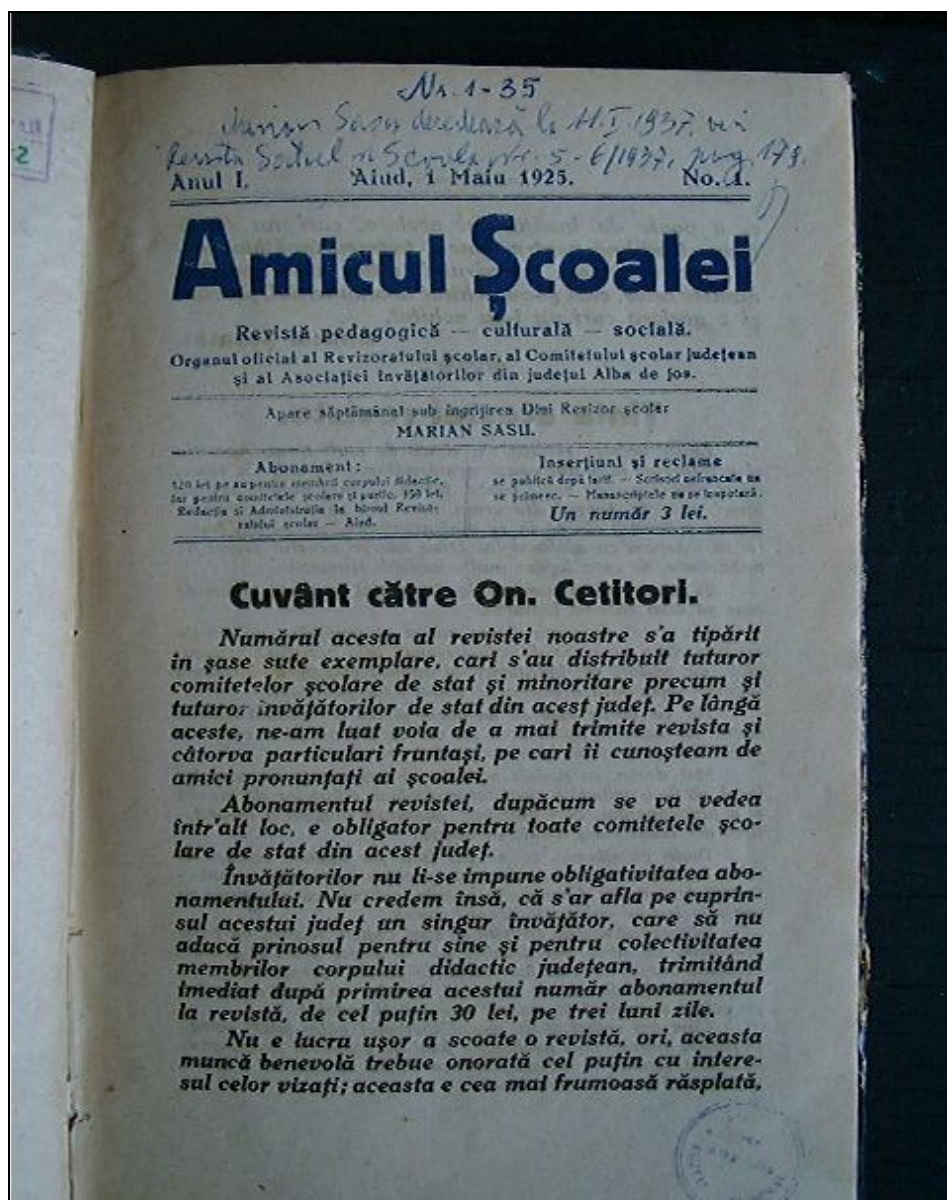

Fig.1 – „Amicul Școalei”, Aiud, 1925 (prima pagină)

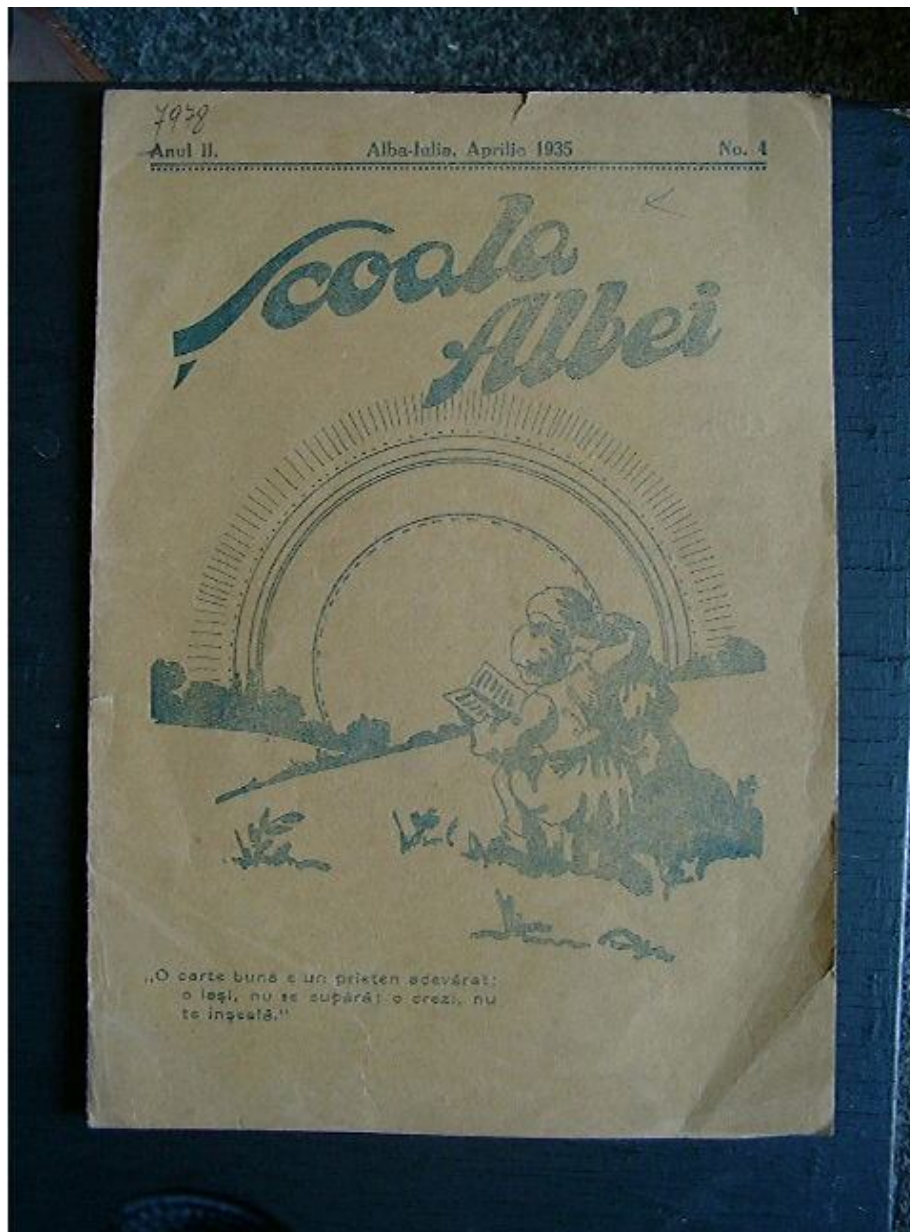

Fig. 2 – „Școala Albei”, (coperta 1)